

Solidarnoş Neden Kaybetti, Nasıl Kazanacak?

Koray Çalışkan

koray.caliskan@boun.edu.tr

1980 yazında Polonya’da dünyayı yerinden oynatan Lenin Tersanesi işçilerinin memleketi Gdansk’da, Dayanışma Hareketine daha yakından bakma fırsatı buldum. Komünistlere karşı verdikleri mücadeleyi en çok kendilerine komünist, sosyalist ya da sosyal demokrat diyenler destekledi. Öz yönetimi tavırları, demokrasiyi araç olarak değil amaç olarak belleyen tarzları, cesur ve yaratıcı örgütlenmeleriyle baskıcı bir rejimi yıktılar.

Rejim yıkıldıktan sonra büyük bir kitle desteğiyle iktidara gelen sendika ve Walesa, beş sene sonra seçimi kaybetti, 1995’de sendikanın üye sayısı %61 düştü, 2000–2001 yıllarında ise Emekçi ve Sosyal Demokrat platform tarafından Solidarnoş haritadan silindi. Walesa topu topu %1 oy almıştı! Polonya, emek hareketinin örgütlediği bir “dayanışmayla” piyasa ekonomisine balıklama atlayan tarihteki ilk ülke oldu. Bu sürecin liderliğini Nobel ödülü konuşmasında “Emekçilerin örgütlenmesi ve emeğin onuru için savaşıyoruz” diyen bir emekçi yapmıştı.

SOLIDARNOSİ

Sovyet sisteminin kurduğu özgürlük yanılması yutmayacak kadar cesur ve uyanık olan bu işçiler, “serbest piyasa” numarasını nasıl yuttular, güçlerini nasıl kaybettiler? Öncelikle Solidarnoş’un çevresindeki entelektüellerin çaresizliği anımsanmalı. Sendika liberalleri emekçilerin üretimini en iyi değerlendireceklerini onu satın alan patronlar olduğunu düşündüler. Sonra sendikacılar seçkinciliğe savrulup, ancak siyasetler-üstü bir etkinlik alanında nefes alabilecek sendika kurumunu, siyasete soktukları için boğdular.

Benzer bir şey Türkiye’de de yaşıyor. KESK ve DISK sol sosyalist siyasete, TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ sağ muhafazakâr siyasete fazla yakın duruyor. Bu boğulmanın sağdan hikâyesini Aziz Çelik 28 Kasım’daki yazısında ikna edici bir şekilde anlattı.

Dayanışma’nın çözülmesinin bir başka nedeni de, değişen yönetim prensibinin gerekliliklerine dikkat etmemeleriydi. Yani baskıcı devlet kapitalizminde sorunlar daha kolay görünüyordu. Eskiden sopa ile idare edilirken, sopa kimin elindeyse ona hedeflenmek mümkündü. (Gerçi Ortadoğu’da bu bile mümkün değil.)

Şimdi ise daha şeffaf, gündelik hayata minik minik ve daha etkili bir şekilde yayılan, kendini yenileyen ve ödül-ceza mekanizmalarını etkinlikle kuran bir ademi-merkezi tahakküm ilişkileri mevcut. Özgürlük hissi yaratıp yoksullaştıran Neo-liberal

Kapitalizm faklı. Solidarnoş bir önceki rejimde kazandığı halk desteğini, yeni rejimde eski mantıkla korumaya çalıştı. 13 milyonluk sendika, 700.000'e düştü.

Bu üç etken birleşti. Solirdarnoş kaybetti. Paniđe kapıldılar. Sağa yatan işçilerin peşinden aşırı sağa savrulduklar. Ve bu sonlarını getirdi. Sınıf siyaseti eksenli bir söylem yerine, Katoliklik ve Millet eksenli bir muhafazakârlığa savrulduklar. Böylece radikal talepler geliştirebilecekleri siyasi platformu alıp, sağa teslim ettiler.

Şimdi "ne yapacağız?" diye düşünüyorlar. Görüştüğüm Solidarnoşlu sendikacılarından biri "Öncelikle doğrudan siyasetten çekildik" dedi. "Yaptığımız esas işin emek örgütlenmesi olduğunu hatırladık" derken yüzünde belli belirsiz bir gülümseme vardı. Çeyrek yüzyıl önce genç bir tersane işçisiyken Walesa'nın peşinde, yukarıdaki resimdeki bayrağı sallayan bu örgütçü arkadaş, emek perspektifini kaybeden sendikaların yok olacağını acı bir şekilde idrak etmişti. Hem de dünyanın en güçlü sendikasının, devletle kapışacak kadar kudretli bir hareketin içinden geldiği halde.

Artık başka şeyler yapıyoruz dedi. Örgütlenme üzerine düşünüyoruz, işleyen stratejiler geliştiriyoruz ve 6 adımlı bir örgütlenme planı takip ediyoruz diye devam etti. Örgütlenmeyi profesyonel olarak sürdürüyor Solidarnoş. Güvenlik elemanları arasından uygulandıkları bir pilot proje, sendikalaşmanın dibe vurduğu Polonya'da dahi işe yarıyor. Bunu nasıl yaptıklarını haftaya anlatacağım.